

La magdalena

Això era Marcel Proust (o més exactament el seu *alter ego* i protagonista de *La recherche du temps perdu*) que entrava al pati de l'*hôtel* o palauet dels Guermantes, convidat a una d'aquelles *matinées* musicals

del gran món, que feien les delícies de l'escriptor i de molts dels seus personatges. Entra al pati distret, pensant en les coses tristes que acaba d'explicar, llavors arriba un carruatge que ell no ha vist, i a penes té temps d'apartar-se d'un salt, recular, ensopegar amb les llambordes desiguals, trontollar, i tenir de sobte una revelació, amb resultats que em permetré modestament de traduir (som en la segona part de *Le temps retrouvé*), sense cap punt i a part, com ha de ser:

“Però en el moment que, recuperant l'equilibri, vaig posar el peu damunt d'una llamborda que estava una mica menys elevada que la precedent, tot el meu descoratjament s'esvaï davant de la mateixa felicitat que en diferents èpoques de la meua vida m'havien donat la vista d'arbres que havia cregut reconèixer en una passejada amb cotxe pels voltants de Balbec, la vista dels campanars de Martinville, el sabor d'una magdalena sucada en una infusió, tantes altres sensacions de què he parlat i que les darreres obres de Vinteuil [*el músic, possiblement inspirat en César Frank*] m'havia semblat que sintetitzaven. Com en el moment que tastava la magdalena, tota inquietud sobre el futur, tot dubte intel·lectual, s'havien dissipat. Els que m'assaltaven molt poc abans sobre la realitat dels meus dons literaris, i fins i tot sobre la realitat de la literatura, havien desaparegut com per encantament. Aquesta vegada em prometia no resignar-me a ignorar per què, sense haver fet cap raonament nou ni haver trobat cap argument decisiu, les dificultats, insolubles un moment abans, havien perdut tota importància, tal com ho havia fet el dia que vaig tastar una magdalena mullada en una infusió. La felicitat que acabava de sentir era, en efecte, la mateixa que havia experimentat menjant la magdalena, les causes profundes de la qual llavors havia decidit que investigaria més endavant. La diferència, purament material, estava en les imatges evocades.

Joan Francesc Mira

Un atzur profund embriagava els meus ulls, impressions de frescor, de llum encegador, giraven molt prop de mi, i en el meu desig de captar-les, sense gosar bellugar-me més que quan tastava el sabor de la magdalena intentant fer que ar-

ribara fins a mi tot allò que em recordava, em vaig quedar [...], titubejant com havia fet un moment abans, amb un peu sobre la llamborda més alta i l'altre sobre la més baixa. Cada vegada que refeia, només materialment, aquest mateix pas, em resultava inútil; però si, oblidant la *matinée* dels Guermantes, aconseguia retrobar allò que havia sentit posant així els meus peus, de nou em fregava la visió indistinta i encegador, com si m'haguera dit: 'Agafa'm al pas, si en tens la força, i intenta resoldre l'enigma de la felicitat que et propose'. I quasi tot d'una ho vaig reconèixer, era Venècia i, mentre que els meus esforços per descriure-la i les suposades instantànies preses per la meua memòria mai no me n'havien dit res, la sensació que en aquell temps havia sentit sobre dues llambordes desiguals del baptisteri de Sant Marc me l'havia tornat amb totes les altres sensacions que aquell dia s'ajuntaren a aquesta sensació, i que s'havien mantingut a l'espera, formant un rengle ordenat, d'on un brusc atzar les havia fet sortir imperiosament, en la sèrie dels dies oblidats. De la mateixa manera que el gust de la petita magdalena m'havia recordat Combray. Però, per què les imatges de Combray i de Venècia, en un moment i en l'altre, m'havien donat una alegria equivalent a una certesa i suficient, sense més proves, per fer que la mort em resultara indiferent?”

Encara hi he hagut d'afegir alguna coma, perquè l'escriptura de Proust, amb la sintaxi més perfecta que ha produït mai la llengua francesa, en la traducció té el risc de perdre la seua delicada però complexa transparència. I queda clar, de passada, el valor de la famosa “magdalena” (o també d'una no tan famosa llamborda): provocar de manera fulminant que, en un instant que val com una vida, el temps perdut pugui ser temps retrobat. I només amb això es pot fer tota una literatura, tal com demostrà Marcel Proust ara fa exactament cent anys.

“De la mateixa manera que el gust de la petita magdalena m'havia recordat Combray. Però, per què les imatges de Combray i de Venècia, en un moment i en l'altre, m'havien donat una alegria equivalent a una certesa i suficient, sense més proves, per fer que la mort em resultara indiferent?”